

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Esponce, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. IX. Eiusdem reliquiae asseruari interim veritae, interim permissae, &
de mißis domesticis & Castrensibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

more, vt ait, equitatem solum pontificali dignitate, precedente ac subsequente Ecclesiasticorum virorum cun-
 neo, sed nullo Eucharistiæ comitatu vel ducatu. Sicut & Grego. I. *egnes in processione.*
 vbi G. Durandus ait malam capellæ Papalis baiulam fer- *Rationale diuino officior. lib. 4. cap. 41. par. 22. Squilla.*
 re squillam, ob reuerentiam reliquiarum, quas portat, sed nulla item Eucharistiæ mentione. Cuperem huiusmodi Ceremonialtas suos citare autores: Sed fortè mecum vestigarunt tantum, non etiam inuestigauerunt. Et huius quidem processions eo festo faciendæ ritum habes in Sacerdotali Romano, vbi paulò supra. Si quis nouerit ex autoribus fide dignis, ritus huius vel originem vel exemplum altius repetere, equidem non inuidere, discam magis atque sequar.

Eucharistiæ Reliquiæ asseruari interim vetitæ, interim permixtæ, & de Missis domesticis, atque castrensibus. CAP. IX.

DICENDVM autem est & de Eucharistiæ reliquiis, non occasione canonis, tantum superioris, Dei eas reliquias vocantis, sed quidem multò magis, quòd contra tam multiplicem sacramenti eius asseruationem, non deest, quod opponatur, eius asseruandi interdictum. Quod priusquam proponitur, quid aliud responderi potest, quàm diuersum ea in re fuisse, Ecclesiarum temporumque ritum? Fuisse enim cum & vbi asseruaretur, negari nequit, sed peræquè negari non potest & alicubi & aliquando seruari veritas, idque cõiicias ex vno eodemque Clementis I. canone, quem ait à Petro Apostolo accepisse Tribus, ait, gradibus commissa sunt diuinorum secretorum sacramenta, presbytero, diacono, & ministro (hypodiacono) qui cum timore ac tremore Dei clericorum, reliquias fragmentorū corporis Dominici custodiant, ne qua putredo in sacrario inueniatur, ne cum negligenter agitur, portioni corporis Domini granis inferatur iniuria Communio enim corporis Domini nostri si negligenter erogatur, & presbyter minora nõ curet admonere officia, graui anathemate, & digna humiliationis plaga fe-

*Epist. 2.
De cons.
Dist. 2.
can. Tribus
Iuo. lb. 1.*

riatur. Certè tâta in altari holocausta offerâtur, quanta in populo sufficere debent. Quòd si remanserint, in crastinũ ne referuentur, sed cum timore ac tremore, clericorũ diligentia consumantur. Qui autem hæc residua in sacratio relictã cõsumant, ne statim ad communes accipiendos cibos conveniãt, ne putent sanctæ portioni cibũ cõmiscere, qui per aqualiculũ digestus in secessum funditur. Si ergo mane Dominica portio oditur, ad sextã vsque ieiunet qui eam consumpserunt ministri: Si tertia vel quarta, ad vesperam. Sic secreta sanctificatione æterna custodienda sunt sacramenta. Ita canon Clementinus. In quo audis corporis Domini sacramenta, & æterna sacramenta, ratione nimirũ rei signatæ, contentæ, præsentis, exhibitæ, ipsius vtique corporis quod immortale est, & mortuum semel, iam amplius non moritur. Audis & corporis eius reliquias, fragmenta, residua, portionẽ Dominicam, ratione signi continetis, siue specierũ. Audis dici holocausta, quæ in alteri offerâtur, ratione signati contentique in hoc sacramento corporis, quod haud dubiè est vera illa & salutaris hostia. Audis deniq; sacramenti à cõmunionem reliquias modò seruatas, modò consumedas, quasi seruari veritas. Distingue tẽpora, & cõcordabis. In quotidiana Ecclesiæ primitiuæ cõmunicatione, aut certè ita frequẽte, nihil fuit opus seruatis sacramenti reliquiis, qua desita vel desuefacta, iisdẽ opus fuit cõseruatis in vsum absentiu, infirmorũ, peregrinorũ superuenientium, &c. Vt antè visum est. Obiectũ est & à Valdensibus hoc ineũte seculo, sic, illo (aiebãt) tẽpore, exẽplo Christi sedẽtes statim acceperũt, & nihil retinuerunt, nec extra domum extulerunt, & hæc institutio diu stetit, sicut Chronica gestorũ ostendunt, & vetustissimus Græcus Origenes, qui statim post Christi tẽpora fuit, sicut primarius magister, scribit super tertiũ librũ Mosis, Quicũque hunc panẽ cœnæ Christi secũdã vel tertiã de sumpsit, nõ benedicetur anima eius, sed inquit nabitur. Propterea Gabaonitæ, quia antiquos panes portauerũt ad filios Israël, oportuit eos ligna & aquam portare. Sic illi. Quos contrã oportuit probare sacramentũ à primoribus Christianis sedẽtibus sumptũ, cum idã pro cõsuetudinibus sumi solitũ verisimilius sit, iuxta illud Chry-

*Sacramenta
æterna.*

Rom. 6.

holocausta.

*Valden. ad
Vladis. la-
trũ Hũga-
ria Regem.
anno. 1508.*

Iost. præallegatū, Procūbe, adora & accipe. Et de sacramē
 ti etiā domi asseruatione testantur Chronica Origene tū
 anteriora, vti Tert. tum etiā & quidem multò plus atque
 certius, posteriora. Eius autē locus, quem allegant, partim
 horū quæ allegant, nihil, partim aliquantò secus habet.
 Nā vbi litera nostra habet de lege hostiæ pro delicto, cu
 ius carnes eadē comedētur die, nec remanebit ex eis quic
 quam vsque mane, vel vt idem, aut eius magis interpre
 verit, In qua die donum offertur, manducabunt, & non
 derelinquēt ex eo vsque in mane: iuxta LXX. In qua die
 donantur, comedentur: non relinquent ab illa ad mane,
 more suo allegorizein, super Iudaicis literis, quasi carni
 bus hesternis & veteribus, in Ecclesia non docendis, sed
 spiritualibus, quasi nouis atq; recētibus, addit, Et Domi
 nus panem quē discipulis dabat, & dicebat eis, Accipite,
 & māducate, non distulit, nec seruari iussit in crastinum.
 Hoc fortasse mysterii cōtinetur in eo, quòd panē portari
 non iubet in via, vt semper recentes, quos intra legeris,
 verbi Dei panes proferas. Deniq; Gabaonitē condēnan
 tur, & ligni cæsores vel aquæ gestatores fiunt, quia panes
 veteres ad Israëlitas detulerūt, quibus lex spiritualis iube
 bat semper vti recētibus & nouis. Hæc mystagogus ille,
 nihil ad hęc rem, aut certè non admodum, nimirū inter
 pretatus, carnē quæ sacerdotibus ex sacrificiis deputatur,
 verbum Dei esse, quod in Ecclesia docent. Quòd si quæ
 addit paucula, innunt panem mysticum non esse seruā
 dum, nec in crastinum. Age, nec pauciora videamus pro
 eodem contrā, modò paulisper, modò diutulè, pluribū
 que diebus asseruando. Mox enim ibi sequitur, Alia sane
 sacramētōrū figura est, quæ iubet etiā in altera die, quod
 superfuerit, nihil verò in tertiam diem reseruari: sed nec
 nos lateat, esse quoddā tempus, in quo benedictio sit ve
 teribus vefci. Nam de septimo, qui remissionis, & Sabba
 ticus esse annus dicitur, Manducabis, ait, vetera, & vetera
 veterū. Sub septimi, inquā, anni mysterio tūc benedictio
 est vetera manducare, nunc verò prohibetur. Hæc ille,
 quisquis est. Nam hæc homiliæ Origenis, & eadē Cyrilli
 nomine, separatis etiā voluminibus impressæ. Sed qui eas
 vertit Ruffinus, illo posterior, hoc iunior, fatetur se has

*Leuit. 7.**Homil. 5.**Ios. 9.*

vertisse liberius, hoc est, multa quæ dicit defuisse, de suo atroxuisse, nec tamen indicat quid sustulerit, quid adiecerit. Verum non admodum refert, quis vel interpres, vel autor, cum omnes prisci fuerint. Sed siquidem earum autor est Cyrillus, ut quorundam non leuis est coniectura, præterquam quod Alexandriae episcopus quid hac in re moris Alexandrinis suis fuerit, ut ex Dionysio etiam Alexandrino, & Basilio Cæsareæ episcopis antea diximus, ignorare non potuit, permultum certe absuit, ut Eucharistiã negauerit asseruandã, ut qui ad Calosyriũ Arsenoiten Episcopum scribens, id negare insaniam ascripserit. Audio, inquit, quod dicant mysticã benedictionẽ (sic Eucharistiã peculiariter vocat hic autor) si ex ea remanserint in secundum diẽ reliquiarum, ad sanctificationẽ, inutile esse. Sed insaniunt hæc dicentes, Non enim alius fit Christus, neque sanctum eius corpus immutabitur, sed virtus eius benedictionis, & viuifica gratia manet in illo. Hæc adco expressa sunt, ut nec inter aduersarios Corypheus, apud quos extant & Græca, negare in totum ex his potuerit huius sacramenti asseruacionẽ. Autor autem est, sed autore præter se nullo, quod sciam, nullum certe citat, orta apud veteres de Eucharistia dubitatione, nunc si quæ huius reliquiarum remanserint in diẽ alterum, sanctificationi seruirent, visas esse Anthropomorphitis inuitiles, quos hic arguat Cyrillus, ut humana membra diuinitati ascribentes, ita & gratiam Spiritus sancti nescientes, & vim mysteriorum negantes, Imaginabatur quicquid panis (seu signo) corruptibili accidisset, id necessario & corpori accidere: & à carne sola, spiritum ignorantes, sanctificationem expectabant. Insanos igitur vocat, qui sic de Christi corpore sentiret, ut cui non idem accidat, quod signo corruptioni obnoxio. Vnde licet panis hic benedictus non sit tam recens sequenti die quam primo, eodem tamen modo ut priore die, seruire sanctificationi posse, Christus idem heri atque hodie. Eius item corpus est supra mutationem (corruptionem, mortem) à quo nunquam separatur, & viuifica, quæ est vis per Eucharistiã, gratia. Quoad ergo esui seruire potest, tãdiu & ad sanctimoniam utilis est. Atqui non est, ut panis vim eam acceptam propterea feras, vel Christum alliges, Christi enim est, qui manducatur. Hinc veterum

*Benedictio
mystica.*

*Sacramen-
tarij Cyril-
lo insani.
Oecolapad.
lib. 3. Epi-
stolarum.*

*Anthro-
pomorphis.*

*Hebr. 13.
Psal. 15.
Act. 2.
Rom. 6.*

religio, Eucharistiã in terrã cadere ægreferentiũ , quã & ad hospites mittebãt, & ad infirmos ferebãt. Alij vltra triduum nõ reseruabãt, alii nec in crastinũ. Variatũ ergo in hoc apud veteres, suo quẽq; sensu abundãtes, non sic tamen quasi Christi carnẽ interim extra ministeriũ panes cõseruent. Nihil igitur cõmune habemus cũ Anthropomorphitis, vt qui Christũ nõ mutari, eiũsq; gratiã minime cõsumptibilem fateamur. Et propterea hesternis etiã reliquiis sanctificari ægros, vt solitũ loquendi morẽ non asperner, nõ negauerimus, tamen in Ecclesia incolumes id agere exhortamur, vt verior sit Dominica cœna. Hæc ille, partim verè, vt magna vis veritatis, & clara est Cyrilli litera, partim erroneè ac incõstanter: Verè, quãdiu panis hic benedictus & mysticus esui seruire potest, tandiu & ad sanctimoniã vtilem esse, seu vsui esse posse, sic vt & hesternis reliquiis, si ad quos delatæ fuerint, vti, vesci, & sanctificari queãt, Christi enim corpus non mutari, manere virtutẽ benedictionis, & gratiã viuificã, remanentibus vtiq; reliquiis. Quod quid aliud est, quàm quod dicimus, Christi corpus semel Christi verbo consecratum, nõ immutari, & in eo vim & gratiã mysticã manere, etiã cum seruetur, quãdiu scilicet externæ species & reliquiæ incorruptæ manẽt, ac edules, seu ad esum aptæ & cõmodæ. At parũ, meo quidẽ iudicio, cõstanter, quòd eas reliquias sumpturũ se licet sanctificaturas, Dominicã tamen carnẽ interim seruire negat, & crassum id errorẽ esse putat: imò veltrũ huic fidei nostræ oppositũ errorem non simplicẽ esse putauit Cyrillus, sed merã potius insanã. Et quid alioqui prisca Catholici ad hospites episcopos, ad absentes, ad ægros, ad eremicolas monachos & monastrias, à tẽplis ad episcopia, ad eremos & monasteria, ad priuatas deniq; fideiũ domos, missitabãt aut ferebãt? simplicemne panẽ laicum, profanũ ac pistorium, an verò mysticũ, eulogicũ, & Eucharisticũ, & panẽ Domini, vt alicubi August. loquitur, imò panẽ etiam Dominũ: Eucharistiã certè putabãt & vocabãt, & Eucharistia certò erat, ac proinde caro Dominica, vt qua etiã, nedum pane, illa cõstet, nisi forte fallebãtur & fallebãt pleriq; tũc omnes illi. Hodierni verò Nouatores nec falluntur nec fallunt,

Tracta. 59.

in Ioan.

2. Tim. 3.

imò, quod Paulus ait, errât ipsi, & alios in erroré mittût, & nisi in sumpturi nutu erit ac renutu, vt vel hîc adsint, vel hinc absint, res huius sacramenti multò maximæ ac præcipuæ. At cõtrâ certum est post consecrationem aliquandiu veritaté Dominici & corporis & sanguinis permanere, si (pro quia) modò verû est, in ea Christi fideles verè Christi corpus & sanguinè ac recipere. Quâdiu autem & quousque ibi maneât, & quâdo primùm illic esse

Albert.
Pighius de
concordia.
1542.

definât, quibus quæso, principiis statui definiri ve potest, nisi vel scripturæ, vel Ecclesiæ, quæ optima eius interpret est, autoritate? Atqui verbo Dominico, & quidè hîc omnia fieri ac cõfici, cõfecta autè, seruata & reposita, huc & illuc lata & relata signata cum signis, & res cû symbolis remanere, tot præallegatis Ecclesiasticis, Cõciliaribus, & pontificiis, siue principalis in Ecclesia Cathedrâ, patrûq; testimoniis definitû est, in alterâ, eamq; nostrâ, partem, vt ex aliquo superiorû principiorû certius statui aut definiri nequeat. Sed hortamur, ait vbi paulò suprâ, Nouatorum vnus, incolumes in Ecclesia id agere. Rectè, incolumes. Nos quoque id peruelimus, vt quod & peruelint tot Ecclesiæ canones, sacrorû nisi sacris in locis, & solèni ritu per Episcopos delibutis, & nisi summa vrgeat necessitas, interdictorij. Qualis, inquâ, necessitas est ægrotorû, vinctorû, aut huiusmodi sentica de causa ab Ecclesiis publicis absentium. Canones plures sunt, quàm vt allegari, præsertim omnes, aut valeât aut debeant. Expressissimus est Fœlicis IIII. Missas vt nō nisi à sacerdotibus Deo sacratis cātandas, & sacrificia super altare offerēda, ita non nisi in locis Domino cõsecratis, & tabernaculis diuina

Epist. 1.
cap. 1.

De consecr.
dist. 2. can.
sicut non alij.

Episcoporû prece delibutis. Et fatius Missam nec cātare, nec audire, nisi summa cōtingat aut cogat, quæ legē non habet, necessitas, quàm in locis, vbi fieri nō oportet. Non oportet ergo, & nullatenus licet in domibus oblationes ab Episcopis vel presbyteris celebrari. Qui canō est Gregorius 8. Laodicensi Cõcilij multò anterioris, circiter Liberij & Damasi I. tēpora. Quos canones sequēs Concilium

Sessio. 22.
Missæ domesticæ vtitur.

Tridentinū Decreto de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ, inscripto, de hoc ita cauit, Ne patiantur Episcopi priuatis in domibus, atq; omnino extra Eccle-

fía, & ad diuinũ tantũ cultũ dedicata Oratoria, ab eis-
 dem ordinariis designãda & visitãda, sanctũ hoc sacrifi-
 ciũ à secularibus aut regularibus quibuscũq; peragi. Idẽ
 quod suprà, sed in necessitate, cõcessit Triburiẽsis Syno- *Can. conce-*
 dus, Sicubi, quod peccatis, inquit, nostris exigẽtibus, sepe *dimus.*
 factũ est à normanis, Sclauis, Vngaris, & malis aliis Chri- *Iuo lib. 2.*
 stianis, aut quouis alio qualicũq; modo Ecclesiã incẽsã *de presbyt.*
 fuerint & cõbustã, in capellis cũ tabula cõsecrata missas *Capella.*
 celebrari, donec Ecclesiã instaurari queant. In itinere itẽ *Tabula.*
 positis, si Ecclesia defuerit, sub diuo, seu in tentoriis, si ta- *Missã sub*
 bula altaris cõsecrata, cãterãq; sacra ministeria ad id offi- *dio.*
 cium pertinẽtia ibi adfuerint, Missarũ permittit celebrari
 solẽnia. Liceat igitur hac ciuili tẽpestate, pauperulis Ca-
 tholicis per reformatores istos tẽplipetas eisdem & tem-
 plicremos, quod Catholicorum maioribus per barbaros
 reformatorũ maiores incẽdarios tum licuit. Rideat No-
 uator Missas, vt sic dicã, sub diuales, nihilominus in Pala- *Missã Ca-*
 tinas & castrẽses futurus irreligiosus, quãlibet prisce fue- *strenses.*
 rint, & cũ reddita Ecclesiis per Cõstantinũ Imp. piissimũ
 pace institutẽ. Nã preter Oratoriũ siue templũ in Impe- *Oratorium*
 ri ali palatio Lateranẽsi ab eo constructum, cõstruxit, & *Palatinũ.*
 sibi fieri curauit Ecclesiã instar, Tabernaculũ, quam vbi- *Sozomen.*
 cũq; locorũ esset, in bellica præsertim expeditione, & dũ *1. 8.*
 aduersus hostes castrametaretur, paratã circumueheret, *Tripart.*
 quatenus in itinere aut solitudine agẽs, nec ipse nec exer- *1. 9.*
 citus sacro lumine priuarentur, vbi opus esset ac deceret, *Nicephor.*
 nec sacris ædibus destituerentur, in quibus Deũ laudare, *7. 46.*
 oratẽq; ac mysteriis participare possent ac deberent. Se- *Templum*
 quebantur enim sacerdotes atq; diaconi, ad hãc Ecclesiã *portatile.*
 portatilẽ, velut ad tabernaculũ, præsto semper atq; assi-
 dui, seruietes, & ministeria diuina iuxta statas Ecclesiã
 ceremonias atque regulas obeuntes. Ex quo etiã tẽpore,
 Romanorũ cohortes atque legiones, post Numeri, nun- *Numeri.*
 cupatã, sua sibi quãq; propria struxerũt tabernacula, sa-
 cerdotẽsq; illis suos ac diaconos distributos habuerunt.
 Hic equidẽ nõ assero Eucharistiã fuisse itẽ, vt adẽ sacrã
 oratoriã *metaphoranẽ* portatilẽ, sed nec inficio: Neutrũ *Chrisma in*
 enim ex hoc quidem loco liquet. Et in ordine Romano *processione*
 multò posteriore, Chrisma sanctũ in p̄cessione ab aco- *gestatum.*

lythis gestatū manu in mappula inuoluta cum ampu'la inuenio. Eucharistiam gestatam non inuenio. Illud mihi nunc satis est, iam tantò antè non in statis modo templis, sed in metoriis etiam tabernaculis ædiculisque sacris, sacra hæc mysteria & confecta esse, & participata.

Eucharistiæ reliquiarum alicubi incensio.

CAP. X.

Leuit. 7.

Homi. 5.

Psal. 109.

Psal. 18.

D quorum ut redeamus reliquias, in earum asseruationem pergunt aduersarij Originem, vbi supra, producere, quasi eas incendi potius is voluerit: Quem locum, hac de re licet nec cœlum, quod aiunt, nec terram attingat, ideo proferre minus grauabimur, quod seipsum soluat. Multus, ait, est excessus hære per hæc singula, & ex occasione testimoniorum longius euagari, cum explanationem sacrificiorum habeamus in manibus. Sequitur ergo, Quod si votum fuerit, aut si voluntarium sacrificauerit munus suum, quacunque die obtulerit sacrificium suum, edetur & altera die. Et quod superfuerit de carnibus sacrificij vsque in diem tertium, igne cremabitur. Si autem manducans manducauerit ex carnibus die tertia, non erit acceptum ei qui offert illud, non reputabitur ei, coinquinatio est. Anima autem si qua ex eo manducauerit, peccatum accipiet. Sic Moses. Hoc est, ut hic exponit Origenes, quod & Dauid dicit, fiat oratio eius in peccatum, quando non solum meriti nihil, sed etiam culpæ multum ex sacrificiis quæritur. Audis legislatorem decernere, quod si quis manducauerit ex eo quod superfuerit in tertiam diem, peccatum accipiet. Vnde cognoscendum, quanta humanæ conditioni peccatorum labes imminet, cum oriatur etiam inde peccatum, vnde hostia propiciationis offertur. Hæc considerans, credo, Dauid dicebat, Peccata quis intelligit? Votum igitur & voluntatis sacrificium est, quo & secunda quidem die vesci fas est, penitus verò abiuratur in tertiam. Sed dat remedium negligentibus, Si fueris, inquit, inuoluitus, & non potueris omnes carnes sacrificij secunda finire die, nihil in die tertia comedas, sed igni trade quod